

УДК 35.072.21:614.2

DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2023-4-96-106>

Половіна Анастасія,
*старший викладач, аспірантка
кафедри управління охороною
здоров'я та публічного
адміністрування Національного
університету охорони здоров'я
України імені П.Л. Шупика*

Polovina Anastasiia,
*senior teacher, graduate student of the
department health care management
and public administration National
P. L. Shupyk University of Security of
Health of Ukraine*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2867-3122>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

LEGAL REGULATION OF STATE POLICY IN THE FIELD OF PROTECTION OF THE RIGHTS OF HEALTHCARE WORKERS

Анотація. У статті представлена ґрунтовна характеристика нормативно-правового регулювання державної політики у сфері захисту прав працівників системи охорони здоров'я. Доведено, що працівники сфери охорони здоров'я є звичайними громадянами України, які наділені рівнозначними правами із іншими громадянами країни. Тож на них поширюються загальні права, свободи і обов'язки людини і громадянина, які затверджені у розділі II Конституції України. Разом з тим, працівники сфери охорони здоров'я наділені правами, які характерні для їх професійної діяльності, а також вони захищені державою від будь-якого втручання щодо здійснення громадянських та політичних прав у зв'язку з тим, що кожен працівник є членом громадянського суспільства та безпосереднім учасником політичного життя. Саме ці права забезпечують охорону прав особи від небажаних обмежень та втручань. На сьогоднішній день лікарям досить важко відстоювати особисті права через значну недовіру, сумніви та упередження пацієнтів до їх діяльності тощо. Обґрунтовано, що до працівників сфери охорони здоров'я необхідно віднести такі категорії як лікарі, медичні сестри, фельдшера, молодші медичні сестри. Попри ці категорії, ми вважаємо, що працівників сфери охорони здоров'я за освітнім критерієм доцільно розмежувати на такі категорії як: 1) суб'єкти, які здобули медичну спеціальність: лікарі, фельдшери, медичні сестри, лаборанти, гігієністи, реабілітологи, фармакологи, фармацевти тощо; 2) суб'єкти, які виконують професійні обов'язки щодо медичної діяльності, але не здобули медичної спеціальності: молодші медичні сестри з догляду за хворими, молодші медичні сестри (санітарка-прибиральниця тощо). З метою удосконалення нормативно-правового регулювання захисту прав працівників сфери охорони здоров'я надано кваліфікацію прав цих працівників, які розподілено на основоположні та характерологічні різновиди. Доведена необхідність доповнити чинне законодавство у сфері охорони здоров'я з метою удосконалення механізму реалізації міжнародного права працівника сфери охорони здоров'я під час реалізації професійної діяльності.

Ключові слова: медичний працівник, медик, лікар, медична сестра, фельдшер, молодша медична сестра, нормативно-правове регулювання, державна політика, сфера охорони здоров'я.

Abstract. The article presents a thorough description of the regulatory and legal regulation of state policy in the field of protection of the rights of employees of the health care system. It has been proven that health care workers are ordinary citizens of Ukraine who have equal rights with other citizens of the country. Therefore, they are subject to the general rights, freedoms and duties of a person and a citizen, which are approved in Chapter II of the Constitution of Ukraine. At the same time, health care workers are endowed with rights that are characteristic of their professional activity, and they are also protected by the state from any interference in the exercise of civil and political rights due to the fact that each worker is a member of civil society and a direct participant in political life. It is these rights that ensure the protection of a person's rights against unwanted restrictions and interference. Today, it is quite difficult for doctors to defend personal rights due to significant mistrust, doubts and prejudices of patients towards their activities, etc. It is well-founded that such categories as doctors, nurses, paramedics, and junior nurses should be included in the healthcare sector. Despite these categories, we believe that it is appropriate to divide healthcare workers according to educational criteria into such categories as: 1) subjects who have acquired a medical specialty: doctors, paramedics, nurses, laboratory assistants, hygienists, rehabilitators, pharmacologists, pharmacists, etc.; 2) subjects who perform professional duties related to medical activity, but have not obtained a medical specialty: junior nurses for patient care, junior nurses (sanitary cleaner, etc.). In order to improve the regulatory and legal regulation of the protection of the rights of health care workers, the qualification of the rights of these workers, which are divided into fundamental and characterological varieties, has been provided. The need to supplement the current legislation in the field of health care in order to improve the mechanism of implementation of the international law of the worker in the field of health care during the implementation of professional activities has been proven.

Keywords: medical worker, medic, doctor, nurse, paramedic, junior nurse, regulatory and legal regulation, state policy, health care sphere.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення та в умовах сучасних викликів суспільства однією з ключових проблем, які потребують ґрунтовного дослідження є захист прав працівників сфери охорони здоров'я. У зв'язку з цим необхідно сформулювати ефективний механізм його нормативно-правового регулювання. Він має полягати у достойній оплаті праці та має бути спрямований на підвищення інтересу в удосконаленні професійних знань та навичок, оскільки діяльність медичного працівника має свою професійну особливість, яка полягає у соціальній значущості об'єкта професійної медичної діяльності, що включає в себе життя і здоров'я громадян. Саме у ст. 3 Конституції України сформульовано, що саме життя та здоров'я громадян, яке є об'єктом правовідносин у медичній діяльності, визначено найвищою соціальною цінністю, яка є основою національної безпеки України. Відповідно основним завданням дослідження у статті є визначення основних проблем нормативно-правового регулювання захисту прав медичних працівників та визначення й урегулювання колізій та прогалин у ньому.

Стан дослідження. Дослідженням правового статусу працівників сфери охорони здоров'я займалися такі дослідники як С.Б. Булеца, І.В. Венекдітова, В.О. Галай, З.С. Гладун, І.А. Голованова, Р.Ю. Гревцова, В.П. Лисак, У.Б. Лущик, Х.В. Майкут, Н.І. Махонько, Г.Я. Оверко, В.М. Пашков, Т.М. Підлубна, Л.О. Самілик, І.Я. Сенюта, О.Г. Стрельченко, С.Г. Стеценко та інші. Права

медичних працівників вивчали І.Г. Савка та Н.М. Калинюк [1]. Проблеми правового регулювання трудових відносин у сфері правового регулювання у сфері захисту прав працівників системи охорони здоров'я досліджував О.С. Щукін [2].

Проблеми правового статусу медичних працівників знайшли відображення у працях Р.А. Майданика. О.В. Сkochиляс-Павлів досліджувала проблеми законодавчого регулювання правового статусу медичних працівників [3]. Правовий статус працівників сфери охорони здоров'я досліджувало багато науковців, але щодо їх захисту прав, які їм надано задля виконання професійних обов'язків не досліджував жоден із них. Саме тому назріла необхідність у дослідженні такої актуальної теми як захист прав працівників сфери охорони здоров'я.

Метою статті є: ґрунтовне дослідження нормативно-правової бази, яка врегульовує правовий статус працівників сфери охорони здоров'я та усунення відповідних прогалин та колізій у чинному законодавстві у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. У процесі реалізації професійних обов'язків працівниками сфери охорони здоров'я відбувається й порушення їх прав, які потребують відповідного реагування держави.

Безпосередня діяльність щодо виконання професійних обов'язків працівниками сфери охорони здоров'я пов'язане із реалізацією конституційного права людини і громадянина на медичне обслуговування та медичне страхування. Одним із визначальних факторів, які зумовлюють соціально-економічну стабільність у суспільстві та, котрі забезпечують ефективну діяльність працівників сфери охорони здоров'я, є якісна реалізація прав і свобод медиків як пересічних громадян України.

Необхідно відзначити, що працівники сфери охорони здоров'я є звичайними громадянами України, які наділені рівнозначними правами із іншими громадянами країни. Тож на них поширюються загальні права, свободи і обов'язки людини і громадянина, які затверджені у розділі II Конституції України. Разом з тим, працівники сфери охорони здоров'я наділені правами, які характерні для їх професійної діяльності, а також вони захищені державою від будь-якого втручання щодо здійснення громадянських та політичних прав у зв'язку з тим, що кожен працівник є членом громадянського суспільства та безпосереднім учасником політичного життя. Саме ці права забезпечують охорону прав особи від небажаних обмежень та втручань. На сьогоднішній день лікарям досить важко відстоювати особисті права через значну недовіру, сумніви та упередження пацієнтів до їх діяльності тощо.

Відповідно, право на медичну і фармацевтичну діяльність в Україні мають особи, які здобули вищу або середню медичну або фармацевтичну освіту, мають диплом, а також сертифікат спеціаліста та ліцензію на здійснення медичної або фармацевтичної практики [3].

О.С. Щукін, аналізуючи правовий статус медичних працівників за трудовим законодавством, розглядає поняття медичного працівника у широкому та вузькому розуміннях. У широкому сенсі медичним працівником є особа, яка здійснює медичну діяльність на законних підставах. У вузькому (як окрема категорія найманих працівників, які виконують певну роботу) – фізична особа (громадянин України або іноземний громадянин), яка здобула вищу, середню медичну або фармацевтичну освіту та пройшла спеціальну підготовку або перепідготовку, відповідає єдиним кваліфікаційним вимогам, що підтверджується чинними документами (сертифікатом спеціаліста), взяла на себе етичне зобов'язання знати і виконувати вимоги медичної деонтології та уклала трудовий

договір із медичною установою, яка має відповідну ліцензію на здійснення медичної діяльності [3, с. 9]. Попри таке ґрунтовне тлумачення правового статусу медичного працівника автором не чітко визначено хто саме підлягає під таке розуміння медичного працівника. *На наш погляд, до працівників сфери охорони здоров'я необхідно віднести такі категорії як лікарі, медичні сестри, фельдшера, молодші медичні сестри. Попри ці категорії, ми вважаємо, що працівників сфери охорони здоров'я за освітнім критерієм доцільно розмежувати на такі категорії як: 1) суб'єкти, які здобули медичну спеціальність: лікарі, фельдшери, медичні сестри, лаборанти, гігієністи, реабілітологи, фармакологи, фармацевти тощо; 2) суб'єкти, які виконують професійні обов'язки щодо медичної діяльності, але не здобули медичної спеціальності: молодші медичні сестри з догляду за хворими, молодші медичні сестри (санітарка-прибиральниця тощо).*

Г.В. Чеботарьова відокремлює три обов'язкові ознаки професійної медичної діяльності, за яких особа повинна: виконувати професійні функції у відповідній медичній спеціальності, безпосередньо, на професійній основі надавати медичну допомогу чи медичні послуги; бути в трудових відносинах із закладом охорони здоров'я або брати участь у підприємницькій діяльності та мати відповідну ліцензію; може підтвердити свою медичну кваліфікацію [4, с. 29].

Необхідно відзначити те, що у чинному законодавстві відсутнє визначення поняття «працівник сфери охорони здоров'я». Так, в Законах України: «Основах законодавства про охорону здоров'я» [5], «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» [6], Наказі Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу» [7] у загальному вжитку перебувають такі категорії як: «лікар», «лікар загальної практики», «сімейний лікар», «лікар, що надає первинну медичну допомогу», «лікуючий лікар», «лікарі інших спеціальностей», «медичні працівники», «фахівці з реабілітації у сфері охорони здоров'я» без їх трактування. Із сформульованих понять ми помітили, що навіть на науковому рівні відсутня детермінанта «працівник сфери охорони здоров'я», а також не визначено їх правовий статус та відсутнє законодавче його формулювання та не передбачені їхні права. На наш погляд, необхідно удосконалити Закон України «Основи законодавства про охорону здоров'я» у частині формулювання категорійного апарату та визначені прав та обов'язків у процесі виконання своєї професійної діяльності.

Вважаємо за доцільне охарактеризувати наукові погляди щодо досліджуваної сфери.

Так, В.М. Безпрозванна вважає за необхідне створити Закон України «Про права медичних і фармацевтичних працівників», який би містив положення про засади діяльності, статус, функції суб'єктів державного контролю щодо дотримання прав медичних і фармацевтичних працівників, а також закріпив перелік юридичних механізмів захисту прав медичних і фармацевтичних працівників в Україні, конкретизував тлумачення понять «лікарська помилка» та «права медичних працівників» [8, с. 117].

Отож, єдиного підходу щодо формулювання прав працівників сфери охорони здоров'я як юридичної категорії у законодавстві та у наукових джерелах ми не знайшли, що свідчить про їх відсутність.

Різноманітність підходів щодо формулювання прав та обов'язків працівників сфери охорони здоров'я вказує на відсутність однаковості серед науковців у

цій царині юриспруденції та зумовлює закономірність дослідження прав і обов'язків усіх працівників сфери охорони здоров'я, які визначаються безпосереднім учасником правовідносин, що виникають у процесі надання медичної допомоги. Відповідно, сьгоднішні умови, які передбачали реформування усєї системи охорони здоров'я, включають у себе вдосконалення правового забезпечення професійної діяльності працівників сфери охорони здоров'я.

У відповідності до чинного законодавства усі працівники сфери охорони здоров'я наділені певною низкою прав та обов'язків.

Потрібно відзначити, що Основний Закон держави гарантує кожному громадянину право на охорону здоров'я та медичну допомогу (ст. 49 Конституції України) [9]. Реалізація цього права забезпечується низкою нормативно-правових актів, зокрема: законами України: «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [5], «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [10], «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ» [11], «Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові» [12], «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» [13], «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» [14], «Про психіатричну допомогу» [15], «Про захист населення від інфекційних хвороб» [16]; указами Президента України, наприклад, Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [17], що передбачає впровадження в Україні європейських стандартів життя, при чому, держава несе відповідальність перед суспільством за забезпечення гарантій кожному громадянину, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, мати доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг у державному та приватному секторах; постановами Кабінету Міністрів України; нормативними наказами Міністерства охорони здоров'я, інструкціями тощо. У цій галузі затверджено загальнодержавну цільову соціальну програму протидії ВІЛ-інфекції/ СНІДу на 2014–2018 рр. тощо [1].

Так, зокрема Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» [6] затвердив Програму державних гарантій медичного обслуговування населення [6], а у 2023 р. на основі цієї Програми була прийнята Постанова Кабінету міністрів України «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2023 році» [18]. Дана Програма визначає особливості реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2023 р. Вона передбачає відповідні пакети медичних послуг, які включають у себе надання медичних послуг у відповідності до принципу екстериторіальності та нейтральності бюджету екстреної, первинної, спеціалізованої та паліативної медичної допомоги, реабілітації у сфері охорони здоров'я, медичної допомоги дітям до 16 років, а також медичної допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами.

У рамках Програми державних гарантій Національна служба здоров'я України проводить реімбурсацію лікарських засобів у відповідності до Порядку реімбурсації лікарських засобів [19].

Положення про Національну службу здоров'я України визначає її як центральний орган виконавчої влади у сфері охорони здоров'я та, який реалізовує державну політику щодо державних фінансових гарантій медичного

обслуговування населення. Основними її завданнями визначено контрольну діяльність за дотриманням умов медичного обслуговування населення. Відповідно, це передбачається контроль за діяльністю працівників сфери охорони здоров'я та якістю надання ними медичних послуг. Але щодо захисту прав працівників сфери охорони здоров'я мова не ведеться. Але, відповідно до Конституції України ці працівники є теж громадянами України та потребують захисту їх прав. Саме тому, вважаємо за доцільне виокремити їх права та обов'язки, що формулюють їх правовий статус у суспільстві, як гарантія забезпечення їх належного виконання та дотримання.

Потрібно відзначити, що у чинному законодавстві відсутнє як чітке трактування власне детермінанти «працівників сфери охорони здоров'я» та і їх права та обов'язки. Саме тому, назріла необхідність у класифікації прав працівників сфери охорони здоров'я.

Із усіх сформульованих повноважень у чинному законодавстві необхідно права працівників сфери охорони здоров'я згрупувати у такі кваліфікаційні групи як: основоположні та характерологічні права.

Відповідно до Кодексу законів про працю України, Законів України «Основ законодавства про охорону здоров'я», «Про оплату праці» та «Про відпустки» до основоположних прав працівників сфери охорони здоров'я можна віднести такі як: право на належні умови професійної діяльності; право на обов'язкове страхування за рахунок власника закладу охорони здоров'я у разі заподіяння шкоди їхньому життю і здоров'ю у зв'язку з виконанням професійних обов'язків; право на створення медичних наукових товариств, професійних спілок та інших громадських організацій; право на судовий захист; право на підтвердження кваліфікації, перепідготовку у відповідних закладах і установах; соціальну допомогу з боку держави у разі захворювання, каліцтва або в інших випадках втрати працездатності, що настала у зв'язку з виконанням професійних обов'язків; право на скорочений робочий день і додаткову відпустку; пільгові умови пенсійного забезпечення та пільгове надання житла; право на першочергову медичну допомогу і забезпечення лікарськими та протезними засобами тощо [20].

До характерологічних прав належать такі, які передбачені виключно для працівника сфери охорони здоров'я як спеціального суб'єкта. До таких прав належать право на заняття медичною діяльністю відповідно до спеціальності та кваліфікації; вільний вибір апробованих форм, методів і засобів діяльності, впровадження у встановленому порядку сучасних досягнень медичної та фармацевтичної науки і практики; право на надання інформації про пацієнта без його згоди чи згоди його законного представника; право на відмову від подальшого ведення пацієнта; право здійснювати медичне втручання без згоди пацієнта або його законних представників [1].

Незважаючи на нормативне визнання прав і обов'язків медичних працівників, варто констатувати, що правова регламентація професійної діяльності цієї категорії громадян у національному законодавстві потребує окремих доповнень і додаткових уточнень, зокрема частина прав медичних працівників, передбачених як міжнародними, так і національними нормативними приписами, має декларативний характер. Наприклад, Резолюція ПАРЄ № 1763, прийнята у 2010 р., передбачає право лікаря на заперечення з міркувань совісті при наданні легальної медичної допомоги. Разом із тим, це право не є універсальним і має обмеження. Лікар не може відмовитися надавати медичну допомогу на засадах зазначеного права без урахування наступних застережень:

- 1) право на заперечення застосовується тільки до виконання процедур, але не до надання інформації;
- 2) лікар зобов'язаний також інформувати пацієнтів завчасно про будь-які заперечення з міркувань совісті та направляти пацієнтів до іншого виконавця медичних послуг;
- 3) право на заперечення не можливо застосовувати до ситуації, у якій особа потребує невідкладної допомоги [1].

Потрібно звернути увагу на те, що у медичній практиці зарубіжних країн досить часто використовується право працівника сфери охорони здоров'я на заперечення з міркувань совісті. Наприклад, німецькі акушер-гінекологи під час оформлення на роботу мають право відмовитися від процедури проведення штучного переривання вагітності з міркувань власної совісті. Під час консультації перед тим, як пацієнт погоджується на штучне переривання вагітності, цей лікар щодо проведення зазначеної процедури може надати консультативні, діагностичні послуги, забезпечити подальшу реабілітацію після її проведення тощо. Водночас, заклад сфери охорони здоров'я зобов'язаний надати іншого фахівця для проведення штучного переривання вагітності. Чинним вітчизняним законодавством не передбачене таке право працівника сфери охорони здоров'я на відмову від надання певного виду медичної послуги із міркувань совісті. Саме тому, виникла необхідність доповнити чинне законодавство у сфері охорони здоров'я з метою удосконалення механізму реалізації міжнародного права працівника сфери охорони здоров'я під час реалізації професійної діяльності.

Висновки. З метою удосконалення нормативно-правового регулювання захисту прав працівників сфери охорони здоров'я надано кваліфікацію прав цих працівників, які розподілено на основоположні та характерологічні різновиди. Доведена необхідність доповнити чинне законодавство у сфері охорони здоров'я з метою удосконалення механізму реалізації міжнародного права працівника сфери охорони здоров'я під час реалізації професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Савка І.Г., Калинюк Н.М. Про права медичних працівників під час надання медичної допомоги в контексті реформування системи охорони здоров'я. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2019. № 1. С. 62–67.
2. Щукін О.С. Правовий статус медичних працівників за трудовим законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Одеса, 2005. 26 с.
3. Сковчиляс-Павлів О.В. Правовий статус медичних працівників: проблеми правового регулювання. *Право і суспільство*. 2019. № 5. Ч. 2. С. 92–98.
4. Чеботарьова Г.В. Кримінально-правова охорона правопорядку у сфері медичної діяльності: автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2011. 49 с.
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19 листоп. 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4.
6. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19 жовтня 2017 року № 2168-VIII. URL : <https://ips.ligakon.net/document/T172168?an=211> (дата звернення: 29.08.2023).
7. Про затвердження Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від

- 19 березня 2018 р. № 503. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0347-18#Text> (дата звернення: 29.08.2023).
8. Безпрозванна В.М. Право на медичну діяльність та правовий статус медичних організацій (до проблеми державного регулювання прав медичних працівників). *Економіка та держава*. 2010. № 10. С. 116–117.
 9. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. База даних (БД) «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.08.2023).
 10. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24 лют. 1994 р. № 4004-XII. *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. Ст. 218.
 11. Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ: Закон України від 12 груд. 1991 року. 1972-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 11. ст. 152. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1972-12#Text> (дата звернення: 18.05.2023).
 12. Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові: Закон України від 30 вер. 2020 року № 931-IX. *Офіційний вісник України*. 2020. № 86, с. 42. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931-20#n249> (дата звернення: 18.08.2023).
 13. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15 лют. 1995 року № 62/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 10. ст.62.
 14. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України від № 2427-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 28. ст. 232. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2427-19> (дата звернення: 18.08.2023).
 15. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22 лют. 2000 року 1489-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 19. ст. 143. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1489-14> (дата звернення: 18.05.2023).
 16. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06 квіт. 2000 року № 1645-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 29. ст. 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1645-14> (дата звернення: 18.05.2023).
 17. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січн. 2015 р. № 5/2015. *Президент України. Офіційний вісник Президента України*. 2015. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 18.05.2023).
 18. Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2023 році: Постанова Кабінету міністрів України від 27 груд. 2022 р. № 1464. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1464-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.05.2023).
 19. Деякі питання реімбурсації лікарських засобів за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 липня 2021 р. № 854. *Офіційний вісник України*. 2021. № 67. ст. 4230.
 20. Стеценко С.Г. 25 років Основ законодавства України про охорону здоров'я: успіх, сумніви чи невдача? *Актуальні питання теорії та практики правового регулювання галузі охорони здоров'я: проблеми і перспективи: матеріали наук.-практ. круглого столу, присвяч. 25-річчю прийняття Закону*

України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», 17 лист. 2017 р. Запоріжжя: Вид-во ЗДМУ, 2017. С. 10–13.

References

1. Savka, I.H., & Kalyniuk, N.M. (2019). Pro prava medychnykh pratsivnykiv pid chas nadання medychnoi dopomohy v konteksti reformuvannya systemy okhorony zdorovia [About the rights of medical workers during the provision of medical care in the context of reforming the health care system]. *Visnyk sotsialnoi hihiieny ta orhanizatsii okhorony zdorovia Ukrainy – Herald of social hygiene and health care organization of Ukraine*, 1, 62-67 [in Ukrainian].
2. Shchukin, O.S. (2005). Pravovyi status medychnykh pratsivnykiv za trudovym zakonodavstvom Ukrainy [The legal status of medical workers according to the labor legislation of Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].
3. Skochylias-Pavliv, O.V. (2019). Pravovyi status medychnykh pratsivnykiv: problemy pravovoho rehuliuвання [Legal status of medical workers: problems of legal regulation]. *Pravo i suspilstvo – Law and society*, 5, 2, 92 – 98 [in Ukrainian].
4. Chebotarova, H.V. (2011). Kryminalno-pravova okhорона pravoporiadku u sferi medychnoi diialnosti [Criminal law protection of law and order in the field of medical activity]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
5. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhорonu zdorovia vid 19 lystop. 1992 r. [Fundamentals of the legislation of Ukraine on health care from November 19, 1992]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 4 [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy Pro derzhavni finansovi harantii medychnoho obsluhovuvannya naselennia vid 19 zhovtnia 2017 roku № 2168-VIII [Law of Ukraine On state financial guarantees of medical care for the population from October 19, 2017 № 2168-VIII]. *ips.ligazakon.net*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T172168?an=211> [in Ukrainian].
7. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy Pro zatverdzhennia Poriadku vyboru likaria, yakyi nadaie pervynnu medychnu dopomohu, ta formy deklaratsii pro vybir likaria, yakyi nadaie pervynnu medychnu dopomohu vid 19 bereznia 2018 r. № 503 [Order of the Ministry of Health of Ukraine On the approval of the Procedure for the selection of a doctor who provides primary medical care and the declaration form for the selection of a doctor who provides primary medical care from March 19, 2018 № 503]. *zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0347-18#Text> [in Ukrainian].
8. Bezprozvanna, V.M. (2010). Pravo na medychnu diialnist ta pravovyi status medychnykh orhanizatsii (do problemy derzhavnoho rehuliuвання prav medychnykh pratsivnykiv) [The right to medical activity and the legal status of medical organizations (to the problem of state regulation of the rights of medical workers)]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*, 10, 116–117 [in Ukrainian].
9. Zakon Ukrainy Konstytutsiia Ukrainy vid 28 cherv. 1996 r. № 254k/96-VR [Law of Ukraine Constitution of Ukraine from June 28, 1996 № 254k/96-VR]. Baza danykh (BD) «Zakonodavstvo Ukrainy». Verkhovna Rada Ukrainy – Database (DB) "Legislation of Ukraine". Verkhovna Rada of Ukraine. *zakon.rada.gov.ua*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (data zvernennia: 17.08.2023). [in Ukrainian].
10. Zakon Ukrainy Pro zabezpechennia sanitarnoho ta epidemichnoho blahopoluchchia naselennia vid 24 liut. 1994 r. № 4004-XII [Law of Ukraine On

- ensuring sanitary and epidemic welfare of the population from February 24, 1994 № 4004-XII]. *Verkhovna Rada Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 27. St. 218 [in Ukrainian].
11. Zakon Ukrainy Pro protydiu poshyrenniu khvorob, zumovlenykh virusom imunodefitsytu liudyny (VIL), ta pravovyi i sotsialnyi zakhyst liudei, yaki zhyvut z VIL vid 12 hrud. 1991 roku № 1972-XII [Law of Ukraine On combating the spread of diseases caused by the human immunodeficiency virus (HIV), and legal and social protection of people living with HIV from December 12, 1991 № 1972-XII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 11. st. 152. zakon.rada.gov.ua. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1972-12#Text> [in Ukrainian].
 12. Zakon Ukrainy Pro bezpeku ta yakist donorskoj krovi ta komponentiv krovi vid 30 ver. 2020 roku № 931-IX [Law of Ukraine On the safety and quality of donor blood and blood components from September 30, 2020 № 931-IX]. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 86, 42. zakon.rada.gov.ua. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931-20#n249> (data zvernennia: 18.08.2023). [in Ukrainian].
 13. Zakon Ukrainy Pro zakhody protydii nezakonnomu obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn i prekursoriv ta zlovzhyvanniu nymy vid 15 liut. 1995 roku № 62/95-VR [Law of Ukraine On measures to counter the illegal circulation of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors and their abuse from February 15, 1995 № 62/95-VR]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 10. st.62 [in Ukrainian].
 14. Zakon Ukrainy Pro zastosuvannia transplantatsii anatomichnykh materialiv liudyni № 2427-VIII [Law of Ukraine On the application of transplantation of anatomical materials to humans № 2427-VIII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 28. st.232. zakon.rada.gov.ua. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2427-19> [in Ukrainian].
 15. Zakon Ukrainy Pro psykhiatrychnu dopomohu vid 22 liut. 2000 roku № 1489-III [Law of Ukraine On psychiatric care from February 22, 2000 № 1489-III]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 19. st. 143. zakon.rada.gov.ua. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1489-14>. (data zvernennia: 18.05.2023). [in Ukrainian].
 16. Zakon Ukrainy Pro zakhyst naseleattia vid infektsiinykh khvorob vid 06 kvit. 2000 roku № 1645-III [Law of Ukraine On the protection of the population from infectious diseases from April 6, 2000 № 1645-III]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 29. st. 228. zakon.rada.gov.ua. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1645-14> (data zvernennia: 18.05.2023). [in Ukrainian].
 17. Ukaz Prezydenta Ukrainy Pro Stratehiiu staloho rozvytku «Ukraina – 2020» vid 12 sichn. 2015 r. № 5/2015 [Decree of the President of Ukraine On the Sustainable Development Strategy "Ukraine - 2020" from January 12, 2015 № 5/2015]. Prezydent Ukrainy. *Ofitsiinyi visnyk Prezydenta Ukrainy – Official Gazette of the President of Ukraine*. zakon.rada.gov.ua. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> [in Ukrainian].
 18. Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy Deiaki pytannia realizatsii prohramy derzhavnykh harantii medychnoho obsluhovuvannia naseleattia u 2023 rotsi vid 27 hrud. 2022 r. № 1464 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine Some issues of implementation of the program of state guarantees of medical care of the

population in 2023 from December 27, 2022 № 1464]. *zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1464-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

19. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Deiaki pytannia reimbursatsii likarskykh zasobiv za prohramoiu derzhavnykh harantii medychnoho obsluhovuvannia naselennia vid 28 lypnia 2021 r. № 854 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine Some issues of reimbursement of medicines under the program of state guarantees of medical care for the population from July 28, 2021 № 854]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 67, 4230 [in Ukrainian].
20. Stetsenko, S.H. (2017). 25 rokiv Osnov zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia: uspikh, sumnivy chy nevdacha? [5 years of the Basics of Ukrainian legislation on health care: success, doubts or failure?]. *Aktualni pytannia teorii ta praktyky pravovoho rehulivannia haluzi okhorony zdorovia: problemy i perspektyvy – Current issues of the theory and practice of legal regulation of the health care industry: problems and prospects*, 10–13 [in Ukrainian].

Подано до редакції 20.09.2023 р.

Прийнято до друку 23.10.2023 р.